

NIKOLAJ UDSTILLINGSBYGNING

23. april - 13. juni 2004

Tableaux d'Histoire Tableaux d'Histoire Carl de Keyzer Carl de Keyzer

Målgruppe: 8.-10. klasse, gymnasiet/HF, VUC m.fl.

Carl de Keyzer (født 1958 i Belgien) startede som freelancefotograf i 1982. Siden 1994 har han været medlem af det verdensberømte fotoagentur Magnum, som blev etableret i årene efter 2. verdenskrig for at samle respekten om reportagefotografiet og det kunstneriske dokumentarfotografi. De Keyzer arbejder i en zone mellem reportage og iscenesættelse, der stiller spørgsmålstegn ved vores forventninger til fotografiet og pressebilledet. Hans billeder optræder ofte i serier samlet om et tema, og de er tæt forbundet med de ledsagende billedtekster, som forklarer indholdet. I den forstand forfølger han en fotojournalistisk tradition, hvor ord og billede udgør en fortællende enhed. Alligevel er de Keyzers billeder mere kunst end journalistik. De Keyzer har udstillet sine arbejder på adskillige gallerier i Europa og modtaget diverse internationale priser.

I Nikolajs udstilling *Tableaux d'Histoire – Fotografi mellem monument og ironi* kan du se 20 monumentale farvefotografier, som viser dig historiske begivenheder eller politiske/socialt brændepunkter fra en anderledes og forskudt vinkel, der bevidst "går glip af" de officielle højdepunkter og traditionelle hovedpersoner.

Keyzers metode

De Keyzer bekender sig åbenlyst til en type fotografi, som udstiller "magten" – mediemæssigt, politisk, økonomisk, socialt osv. "*Jeg har altid ønsket at lave reportagefotografi, men mine værker er en reaktion imod mediernes fremstilling af aktuelle begivenheder. Jeg præsenterer en ironisk modvægt.*" Dokumentartraditionen har igennem de seneste ca. 80 år traditionelt beskæftiget sig med menneskets forhold til samfundet på godt og ondt. Dette udgangspunkt deler de Keyzer, men hans værker ligner alligevel ikke dokumentarismens solidariske og samvittighedsfulde reportagebilleder. Og de ligner heller ikke den populære pressefotografis sensationsjournalistik.

De ofte overnaturligt farvestrålende, dybdeskarpe og vidvinklede fotografier formidler en urovækkende tvivl om hele meningen med projektet. En tvivl, der efterlader beskueren i en blanding af kølig mistænksomhed og "blind" overgivelse. Som en reaktion imod den ofte medieskabte strøm af historier og begivenheder vælger han en overløbet antisensational og ironisk optik. De Keyzer viser os virkeligheden bag ved reportagen. Han vender ryggen til stjernerne (hovedpersonerne) og fordyber sig i stedet i deres refleksioner, i de menneskelige relationer bag scenen. Han undgår selve begivenheden og nyhedsværdien for til gengæld at koncentrere sig om *konstruktionen* af begivenheden og nyhedsværdien. Vi ser med andre ord det uofficielle øjeblik, hvor kameraet har fanget historien om, hvordan det officielle pressebillede bliver til. Resultatet er en ofte grotesk eller absurd humor.

Historiemaleriet

Tableaux d'histoire eller historiemaleri er betegnelsen for en kategori i europæisk kunst. Som ideal dominerer historiemaleriet kunsten mellem barokken i 1600-tallet til og med den akademiske klassicisme, der ebber ud i midten af 1800-tallet. Historiemaleriet er knyttet til den akademiske tænkning og lære, som den blev praktiseret i de nye kunstakademier fra midten af 1600-tallet. Historiemaleriet beskæftiger sig med historiske, mytologiske eller litterære emner, ofte skildret som op-højede, belærende motiver. En tilstræbt historisk eller litterær nøjagtighed kombineret med et idealiseret udtryk er karakteristisk for historiemaleriets blomstringstid. Genren blev regnet for den fornemste blandt de billedkunstneriske genrer.

*Forsidefoto: Boris Jeltsins præsidentkampagne, Moskva, Rusland, 1995.
Carl de Keyzer/Magnum Photos ©*

*LangfredagsproceSSION sponsoreret af Coca-Cola, 1991.
Carl de Keyzer/Magnum Photos ©*

Landskaber, stilleben og dagliglivets hændelser havde i sammenligning lav status. I Frankrig, hvor historiemaleriet når et klimaks med Jacques-Louis David (1748-1825), gav de voldsomme omvæltninger i samfundet og moralen efter Den Franske Revolution ny næring til dette kunstneriske ideal. Et ideal, der bliver et dogme, som angår både motiv og metode. Stilen er streng og uspontant – intet er overladt til tilfældighederne. Der er faste regler for de rette proportioner, farver og tekniske virkemidler. Kompositionen breder sig hierarkisk om fortællingens centrum, hvortil alle detaljer og penselstrøg refererer. Gennem sit opdragende eksempel skulle kunstværket lede menneskeånden på rette vej og skabe orden og tryghed hos det nye borgerskab. Salonen, den årlige censurerede kunstudstilling, kom sammen med Kunstakademiet til at stå for den herskende smag. Igennem halvanden hundrede år udstak de to institutioner retningslinierne for kunstnerisk udfoldelse.

Også i Danmark har historiemaleriet spillet en væsentlig rolle for dannelsen af en kollektiv erindring og bevidsthed, og gør det i nogen grad stadigvæk. Otto Baches gigantiske maleri fra 1882, *De sammensvorne ridder fra Finderup Lade efter mordet på Erik Glipping, 1286*, som hænger på Frederiksborgmuseet, har været trykt i skolebøger igennem en menneskealder. Også kongehusets gobeliner er eksempler på fortællinger, der er skabt for at danne en fælles, national historie. Men ligesom de Keyzer forholder sig undersøgende og kritisk til traditionen, gør også en række danske samtidskunstnere dette. Bjørn Nørgaards nye gobeliner, der hænger på Christiansborg, mens skitserne befinder sig på Kunstmuseet Køge Skitse-samling, fortæller 1000 års Danmarkshistorie med vægt på både folket, kirken, kongen og i nyere tid samfundets forskellige kulturelle udtryk. De fortsætter såle-

des traditionen fra de tre store gobelinserier på Kronborg, Rosenborg og Frederiksborg, som går helt tilbage til 1585. Også maleren Thomas Kluge har bidraget til genren med et værk på Frederiksborgmuseet – *Et kort ophold*, fra 1998 – der skildrer danske FN-soldater i Bosnien.

Historiemaleriet og den akademiske salonkunst udgør den æstetiske baggrund, som den moderne kunst og ikke mindst fotografiet opstår af. Fra omkring midten af 1800-tallet har industrialiseringen og de nye storbykulturer skabt så mange nye motiver og livsformer, at også den flygtige, *sete* virkelighed begynder at finde vej til malernes lærreder og de første kameraer. Billedets opgave er ikke længere at forherlige og skabe et kollektivt historiesyn, men at registrere og undersøge verden, som den ses og opleves af den enkelte. Hermed bliver billedet efterhånden et anliggende mellem individer, fra kunstneren til betragteren, og kunstværket bliver genstand for en oplevelse af langt mere intim og personlig karakter. Gud, konge og fædreland må vige til fordel for en fascination af den hastigt foranderlige og ofte tvetydige moderne kultur, som med vekslende erklærede mål og midler har præget historien, kunsten og den enkeltes identitet siden.

De Keyzers værker kan på den ene side opleves som en slags moderne historiemaleri – de store formater, kompositionerne og begivenhederne bag motiverne – og på den anden side som et ironisk opgør med samme genre.

Det store format

185 x 240 cm er det anseelige mål for de 20 farvefotos, som udstillingen i Nikolaj rummer. De Keyzer refererer til en lang række historiske stilarter og eksempler på det store format. I både den religiøse og den verdslige kunst har kunstnere og arkitekter gennem tiden benyttet monumentalformatet for at tale til store forsamlinger og skabe en fælles, kulturel bevidsthed. Ud over den æstetiske betydning har det store format også ofte tjent et praktisk formål for folk, som ikke kunne læse.

I den todimensionale, visuelle kultur går der en linie fra egypternes og antikkens græske og romerske vægudsmykninger i templer og grave, via de religiøse fresker i renæssancens kirke- og fyrstekunst, til barokkens og senere klassicismens historiemaleri, som uddør for ca. 100 år siden. Først fra 1950'erne bliver det store format igen et væsentligt virkemiddel. Men nu er det ikke den fælles opdragelse, men den personlige og kropslige oplevelse, der er i centrum. Maleriet er blevet en erfaringsflade, hvor individets eksistentielle spørgsmål og tvivl diskuteres og undersøges. Med dette nye formål kommer det store format til at præge billedets kunstneriske og kommercielle udvikling generelt de seneste 50 år. Gennem farvens og fladens fysiske overvældende styrke i det store format søger kunstneren/reklameindustrien at kommunikere med sit publikum: En spontan og ekspressiv forbindelse til indre følelser, drifter og åndelighed, f.eks. hos maleren Jackson Pollock i hans "actionpaintings" fra 50'erne, eller et direkte, korporligt begær og forbrugsbehov i billboard-reklamernes fotograferede nøgne kroppe i 90'erne.

Gennem de store formater skaber også de Keyzer en fysisk pågående oplevelse, der mimer virkelighedens almindelige uoverskuelighed. Følelsen af at være til stede, at kunne træde ind i disse situationer, er slående. De Keyzer forstærker vores sanser, og vi får et blik på os selv som medaktører, eventskabere, medieforbrugere og betydningsproducenter. Vores forhold til virkeligheden er således billedernes egentlige motiv.

Arbejdsspørgsmål til billederne

Langfredagsprocession sponsoreret af Coca-Cola i San Antonio, Texas, USA, 1991

En gruppe amerikanske mænd er klædt ud som romerske soldater på Jesu tid. De står oppe på en scene mellem tre andre mænd, der er klædt ud som Jesus og de to kriminelle, han blev korsfæstet sammen med. Ved siden af står nogle Coca-Colabægre. I baggrunden ses skyskrabere. Det er solskinsvejr.

På dansk betyder Good Friday langfredag. Ifølge Biblen var det den dag, Jesus blev tvunget til at slæbe et stort trækors, som han til sidst blev korsfæstet på. Selvom man er mere eller mindre eller slet ikke kristen, er kristendommen en vigtig del af fundamentet for både den amerikanske og danske kultur; som begge er en del af den såkaldte vestlige kultur. Fra Biblen stammer nogle af de værdier, vi synes er vigtige, f.eks. næstekærlighed og tilgivelse. Historien om Jesu korsfæstelse handler om lidelse og håb. Det er gennem lidelsen på korset, at Jesus påtager sig menneskets skyld og soner den. Han lider altså for vores skyld, og gennem opstandelsen viser han, at han er Guds søn, der overvinder døden og således giver mennesket håbet om frelsen – det evige liv.

- Viser billedet lidelse – viser det håb? Hvis ja, hvordan? Hvis nej, hvad viser billedet så?
- Overvej kompositionen – hvad er i centrum, og hvad betyder synsvinklen for billedets indhold og udtryk?
- Er billedets udsagn det samme uden billedtitlen?
- Hvad handler religion om?
- Hvad handler Coca-Cola om?
- Er Coca-Cola en ny religion?
- Hvad synes du om at blande religion og Coca-Cola?

Åbning af et nyt kasino i Hongkong få dage før overdragelsen til Kina, 1997

En gruppe håndværkere er ved at lægge sidste hånd på et kasinos facade. Hongkong har i mange år været en engelsk koloni med kapitalistisk markedsøkonomi, men i forbindelse med at Kina overtager Hongkong, skiftes der til kommunistisk planøkonomi. I kapitalismen styrer markedet sig selv ved hjælp af f.eks. mekanis-

Åbning af nyt kasino i Hongkong få dage før overdragelsen til Kina, 1997.

Carl de Keyzer/Magnum Photos ©

merne udbud og efterspørgsel. Markedet kan reguleres af staten, f.eks. ved at bestemme renten på lån, gennem moms og afgifter på varer eller gennem konkurrenceregler. I den kommunistiske planøkonomi styrer staten markedet suverænt. Staten bestemmer, hvad der skal produceres, og hvor meget det skal koste. Hongkong skifter altså fra ét økonomisk system til et andet.

- Hvorfor åbner der et nyt kasino, få dage før Kina overtager Hongkong?
- Hvorfor ser vi kasinoet udefra og de mennesker, der bygger det?
- Hvad repræsenterer kasinoet? Afslapning, hygge, fest, frådseri, overforbrug, prestige?
- Hvad betyder billedets perspektiv og synsvinkel for din oplevelse?

Boris Jeltsins præsidentkampagne, Moskva, Rusland, 1995

Billedet viser det nederste af to pigers ben, iført strømper og sko, der står på låget af en skraldespand. Rundt om skraldespanden ligger affald, og der står voksne mennesker. Boris Jeltsin var med til at vælge det kommunistiske styre i det tidligere Sovjetunionen. Han blev det nye Ruslands første præsident. Efter ham kom Vladimir Putin til. Boris Jeltsin står altså som en overgangsfigur mellem det gamle og nye Rusland.

- Overvej, hvordan motivets komposition foreslår en fortolkning af billedet – beskriv, hvordan billedet er opbygget.
- Hvor er strømperne/skoene placeret i billedet? Hvor er affaldet? Hvordan er forholdet mellem sko/strømper og affald?
- Hvad udtrykker og repræsenterer skoene/strømperne og affaldet?

U N D E R V I S N I N G S F O R L Ø B

Nikolaj Udstillingsbygning

Fra mandag til fredag mellem kl. 9 og 12 tilbydes gratis undervisningsforløb af en eller halvanden times varighed. Materiale tilsendes gratis i klassesæt ved bestilling af undervisningsforløb. Undervisningen er dialogbaseret og inddrager proceskrivning.

Bestilling af undervisningsforløb og undervisningsmateriale:

Tlf.: 33 93 16 26, alle hverdage mellem kl. 13 og 15.

E-mail: formidling@nikolaj-ccac.dk

Skolebesøg uden undervisning skal også annonceres i forvejen.

Yderligere information: www.nikolaj-ccac.dk

Kunstmuseet Køge Skitsesamling

Undervisningstilbud og -materiale om skitserne til Bjørn Nørgaards gobeliner.

Bestilling: tirsdag og torsdag kl. 13-15, tlf.: 56 67 60 37.

Frederiksborgmuseet

Undervisningstilbud og -materiale om dansk historiemaleri.

Bestilling: mandag-fredag kl. 10-15, tlf.: 48 26 04 39.

Udstillingen er skabt i samarbejde med Magnum Photos

Skoletjenesten